

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QITUVCHILARINING KASBIY-METODIK KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISHDA KOMBINATORIK YONDASHUVNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Xusanova Feruza Zoxidjonovna

pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Namangan davlat pedagogika instituti,

feruza.xusanova81@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0002-1300-6623>

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22159289>

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy-metodik kompetentligini rivojlantirishda kombinatorik yondashuvning didaktik imkoniyatlari tahlil qilingan. Zamonaviy oliy pedagogik ta'lim sharoitida bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi nafaqat nazariy bilimlarni egallash, balki turli pedagogik vaziyatlarda ta'lim mazmuni, metodlari, vositalari, tashkiliy shakllari va baholash usullarini maqsadga muvofiq tanlash, ularni o'zaro uyg'unlashtirish hamda yangi metodik yechimlarni ishlab chiqish qobiliyati bilan ham belgilanadi. Shu nuqtayi nazardan, kombinatorik yondashuv pedagogik faoliyatning turli tarkibiy elementlarini tanlash, joylashtirish, o'zaro bog'lash va variativ metodik konstruksiyalarni yaratishga xizmat qiluvchi didaktik yondashuv sifatida talqin etiladi. Maqolada mazkur yondashuvning bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida metodik tafakkurning variativligi, konstruktiv-loyihaviy faoliyat, pedagogik qaror qabul qilish, integrativ fikrlash hamda refleksiv-kreativ kompetentlikni rivojlantirishdagi imkoniyatlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: kombinatorik yondashuv, kasbiy-metodik kompetentlik, bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi, didaktik imkoniyat, metodik faoliyat, variativlik, pedagogik loyihalash, pedagogik mazmun bilimlari, refleksiya, kreativlik.

Аннотация. В данной статье проанализированы дидактические возможности комбинаторного подхода в развитии профессионально-методической компетентности будущих учителей начального образования. В условиях современного высшего педагогического образования профессиональная подготовка будущего учителя определяется не только усвоением теоретических знаний, но и способностью целенаправленно выбирать содержание образования, методы, средства, организационные формы и способы оценивания в различных педагогических ситуациях, гармонично сочетать их между собой и разрабатывать новые методические решения. С этой точки зрения комбинаторный подход рассматривается как дидактический подход, направленный на выбор, структурирование, взаимосвязывание различных компонентов педагогической деятельности и создание вариативных методических конструкций. В статье раскрываются возможности данного подхода в развитии вариативности методического мышления, конструктивно-проектировочной деятельности, способности принимать педагогические решения, интегративного мышления, а также рефлексивно-креативной компетентности будущих учителей начального образования.

Ключевые слова: комбинаторный подход, профессионально-методическая компетентность, будущий учитель начального образования, дидактические

возможности, методическая деятельность, вариативность, педагогическое проектирование, педагогические предметно-содержательные знания, рефлексия, креативность.

Abstract. This article analyzes the didactic potential of the combinatorial approach in developing the professional and methodological competence of prospective primary education teachers. In the context of modern higher pedagogical education, the professional preparation of prospective teachers is determined not only by the acquisition of theoretical knowledge, but also by their ability to purposefully select educational content, methods, tools, organizational forms, and assessment strategies in various pedagogical situations, integrate them effectively, and develop new methodological solutions. From this perspective, the combinatorial approach is interpreted as a didactic approach aimed at selecting, organizing, interrelating, and combining various components of pedagogical activity to create variable methodological constructions. The article highlights the potential of this approach for developing variability in methodological thinking, constructive and design-oriented activity, pedagogical decision-making skills, integrative thinking, and reflective-creative competence among prospective primary education teachers.

Keywords: combinatorial approach, professional and methodological competence, prospective primary education teacher, didactic potential, methodological activity, variability, pedagogical design, pedagogical content knowledge, reflection, creativity.

Kirish

Bugungi kunda O'zbekistonda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, uning sifat va samaradorligini oshirish hamda xalqaro ta'lim standartlariga moslashtirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Xususan, O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni ta'lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy prinsiplarini belgilab, ta'limning uzluksizligi, izchilligi, insonparvarligi, ta'lim va tarbiyaning ajralmasligi, shuningdek, ta'limning ochiqligi va shaffofligini muhim tamoyillar sifatida e'tirof etadi [1]. Mazkur huquqiy asos ta'lim tizimida zamonaviy, kompetensiyaga asoslangan yondashuvlarni keng joriy etish uchun metodologik zamin yaratadi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish, ilg'or pedagogik texnologiyalarni joriy etish, ta'lim mazmunini zamonaviy talablar asosida takomillashtirish va yuqori malakali, raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashni ustuvor vazifalardan biri sifatida belgilaydi [2]. Mazkur vazifalar bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatning murakkab va o'zgaruvchan sharoitlariga tayyorlash, ularda mustaqil fikrlash, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish va maqbul metodik qarorlarni qabul qilish kompetensiyalarini rivojlantirish zaruratini kuchaytiradi.

Shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son "O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmonida ta'lim sifatini xalqaro talablar darajasiga olib chiqish, o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, ijodiy va tanqidiy tafakkurini rivojlantirish hamda ta'lim jarayoniga ilg'or pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan [3]. Ushbu vazifalarning samarali amalga oshirilishi, avvalo, pedagog kadrlarning kasbiy va metodik tayyorgarligiga bevosita bog'liqdir.

Pedagogik ta'lim tizimini rivojlantirishga qaratilgan normativ-huquqiy hujjatlarda ham bo'lajak o'qituvchilarni zamonaviy kasbiy talablarga muvofiq tayyorlash, ularning amaliy va metodik kompetentligini kuchaytirish masalasiga alohida e'tibor qaratilgan. Xususan, pedagogik ta'lim tizimini takomillashtirishga oid davlat siyosatida o'qituvchilarni tayyorlash jarayonini amaliyot bilan integratsiyalash, innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash va ta'lim natijadorligini kompetensiyaviy yondashuv asosida ta'minlash zarurligi belgilangan [4].

Mazkur normativ-huquqiy talablar bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy-metodik kompetentligini rivojlantirish masalasiga yangicha yondashishni talab qiladi. Chunki boshlang'ich ta'lim o'qituvchisining kasbiy faoliyati ko'p qirrali xususiyatga ega bo'lib, u bir vaqtning o'zida turli o'quv fanlari mazmunini, ularni o'qitish metodikasini, pedagogik texnologiyalarni, didaktik vositalarni hamda baholash usullarini o'zaro uyg'unlashtira olishi lozim.

Xorijiy pedagogik tadqiqotlarda o'qituvchi kompetentligining mazmuni ko'p komponentli va integrativ tizim sifatida talqin qilinadi. Amerikalik pedagog olim L.S. Shulman o'qituvchining kasbiy bilimlari tarkibida fan mazmuni, umumiy pedagogik bilim va pedagogik mazmun bilimlari o'zaro bog'liq ekanligini asoslab bergan. Olim pedagogik mazmun bilimini mazmun va pedagogikaning o'ziga xos uyg'unlashuvi sifatida tavsiflaydi. Uning fikricha, o'qituvchi muayyan o'quv mazmunini bilish bilan cheklanmasdan, uni o'quvchilarga tushunarli qilishning turli shakllari, misollar, analogiyalar, tushuntirish va namoyish etish usullarini ham egallashi zarur [5].

Mazkur ilmiy qarash kombinatorik yondashuvning nazariy asoslari bilan hamohangdir. Chunki bo'lajak o'qituvchi ma'lum bir pedagogik vaziyatda yagona metod yoki vositaga tayanib qolmasdan, turli metodik imkoniyatlarni tanlashi, ularni o'zaro bog'lashi va vaziyatga mos yangi metodik konstruksiyani yaratishi talab etiladi.

MDH pedagogika maktabining yirik vakillaridan biri I.A. Zimnyaya kompetensiyani shaxsning bilim, ko'nikma va tajribasini muayyan faoliyatda samarali qo'llashga tayyorligi bilan bog'laydi. Uning kompetensiyaviy yondashuv haqidagi qarashlari ta'lim natijasini faqat o'zlashtirilgan bilimlar hajmi bilan emas, balki ushbu bilimlardan amaliy vaziyatlarda foydalanish qobiliyati bilan baholash zarurligini ko'rsatadi [6]. A.K. Markova esa o'qituvchi professionalligini kasbiy bilimlar, malakalar, shaxsiy sifatlar va pedagogik faoliyat natijalarining o'zaro birligi sifatida izohlaydi [7]. Mazkur qarashlar bo'lajak o'qituvchining kasbiy-metodik kompetentligini rivojlantirishda bilim va faoliyat, nazariya va amaliyot, mazmun va metodning o'zaro uyg'unligini ta'minlash zarurligini ko'rsatadi.

Mazkur tadqiqot doirasida kombinatorik yondashuv matematik kombinatorikaning tor ma'nosida emas, balki bo'lajak o'qituvchining kasbiy-metodik faoliyatida mavjud didaktik elementlarni tanlash, ularni o'zaro bog'lash, variatsiyalash va yangi pedagogik yechimlarni yaratishga asoslangan yondashuv sifatida tushuniladi. Bunda ta'lim maqsadi, o'quv mazmuni, o'qitish metodi, didaktik vosita, tashkiliy shakl, pedagogik vaziyat va baholash usullari metodik faoliyatning o'zaro bog'liq komponentlari sifatida qaraladi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotning metodologik asosini kompetensiyaviy, tizimli, faoliyatli, integrativ, shaxsga yo'naltirilgan hamda kombinatorik yondashuvlar tashkil etadi. Tadqiqot jarayonida ilmiy-pedagogik va metodik adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy o'rganish, umumlashtirish, modellashtirish, tizimlashtirish, pedagogik vaziyatlarni tahlil qilish hamda metodik faoliyatni loyihalash metodlaridan foydalanildi.

Kompetensiyaviy yondashuv tadqiqotda bo'lajak o'qituvchining ta'lim natijalarini faqat bilimlar tizimi bilan emas, balki kasbiy vaziyatlarda ushbu bilimlardan foydalanish qobiliyati bilan belgilashga xizmat qiladi. Bu borada I.A. Zimnyaning kompetensiyalar ta'lim natijasining faoliyatga yo'naltirilgan asosi ekanligi haqidagi qarashlari metodologik ahamiyatga ega [6].

Tizimli yondashuv kasbiy-metodik kompetentlikni o'zaro bog'liq komponentlardan iborat yaxlit tuzilma sifatida tahlil qilish imkonini beradi. Mazkur kompetentlik motivatsion-qadriyatli, kognitiv-metodik, konstruktiv-loyihaviy, operatsion-texnologik va refleksiv-kreativ komponentlarning o'zaro aloqadorligi asosida rivojlanadi.

Faoliyatli yondashuv bo'lajak o'qituvchining kasbiy-metodik kompetentligini amaliy faoliyat jarayonida shakllantirishga asoslanadi. Bu jarayonda talaba tayyor metodik namunalarni o'zlashtiruvchi emas, balki pedagogik vaziyatni tahlil qiluvchi, metodik vositalarni tanlov asosida qo'llovchi va yangi pedagogik yechimlarni yaratuvchi faol subyekt sifatida namoyon bo'ladi.

Tadqiqotda kombinatorik yondashuvning asosiy metodologik g'oyasi shundan iboratki, kasbiy-metodik kompetentlikni rivojlantirishda metodik faoliyatning alohida komponentlarini o'rganishning o'zi yetarli emas. Talaba mazkur komponentlarni turli pedagogik vaziyatlarga mos ravishda o'zaro birlashtira olishi kerak.

Mazkur jarayonni shartli ravishda quyidagi ko'rinishda ifodalash mumkin:

Ta'lim maqsadi + mazmun + metod + vosita + tashkiliy shakl + pedagogik vaziyat + baholash = variativ metodik yechim.

Ushbu formulada keltirilgan har bir komponent turli variantlarga ega. Ularning maqsadga muvofiq kombinatsiyasini yaratish natijasida bir xil ta'lim maqsadiga erishishning bir nechta metodik yo'llari vujudga keladi. Bu esa bo'lajak o'qituvchining metodik tafakkuri va kasbiy qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantiradi.

Kombinatorik yondashuvning birinchi muhim didaktik imkoniyati bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida metodik tafakkurning variativligini rivojlantirish bilan belgilanadi. Zamonaviy pedagogik faoliyatda har bir ta'limiy vaziyat uchun yagona va universal metod mavjud emas. Shuning uchun o'qituvchi mavjud metodik vositalar tizimidan vaziyatga mos keladigan variantlarni tanlashi lozim.

L.S. Shulman o'qituvchining kasbiy bilimlari tarkibida turli mazmunni o'quvchilarga tushunarli qilishning "muqobil shakllari" va turli ifodalash usullariga ega bo'lishi zarurligini ta'kidlaydi [5]. Ushbu fikr kombinatorik yondashuv nuqtayi nazaridan bo'lajak o'qituvchining bir pedagogik maqsadga erishish uchun bir nechta metodik yechimlarni ishlab chiqishi lozimligini ko'rsatadi.

Masalan, boshlang'ich sinf matematika darsida yangi mavzuni o'zlashtirish jarayoni bir holatda muammoli ta'lim, guruhli faoliyat, didaktik o'yin va refleksiv baholash kombinatsiyasi asosida tashkil etilishi mumkin. Boshqa pedagogik vaziyatda esa loyiha metodi, raqamli ta'lim vositalari, individual topshiriqlar va o'zaro baholash elementlari qo'llanilishi mumkin. Muhimi, bo'lajak o'qituvchi ushbu variantlardan pedagogik vaziyat uchun eng maqbulini tanlash va asoslashni o'rganadi.

Kombinatorik yondashuvning ikkinchi didaktik imkoniyati konstruktiv-loyihaviy kompetentlikni rivojlantirish bilan bog'liq. Har qanday pedagogik faoliyat ma'lum darajada loyihalash jarayonini talab qiladi. O'qituvchi darsning maqsadini belgilaydi, o'quv mazmunini

tanlaydi, unga mos metod va vositalarni aniqlaydi, o'quvchilar faoliyatini tashkil etish shakllarini rejalashtiradi hamda natijalarni baholash mezonlarini ishlab chiqadi.

N.A. Muslimov va boshqa o'zbekistonlik tadqiqotchilar o'qituvchining kasbiy kompetentligini shakllantirishda pedagogik faoliyatni loyihalash, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni egallash va amaliy kasbiy vazifalarni hal qilish muhim o'rin tutishini ta'kidlaydilar [8]. Shuningdek, O.Q. Tolipov va M. Usmonboyeva pedagogik texnologiyaning muhim xususiyatlaridan biri oldindan loyihalashtirilgan ta'lim jarayonini maqsadli tashkil etish bilan bog'liqligini asoslaydilar [9].

Kombinatorik yondashuv ana shu loyihalash jarayonini yanada variativ xarakterga ega qiladi. Ya'ni, bo'lajak o'qituvchi bitta dars yoki pedagogik vaziyat uchun faqat bitta metodik ssenariy emas, balki bir nechta muqobil metodik konstruksiyalar ishlab chiqadi. Ushbu jarayon uning konstruktiv fikrlashi, pedagogik tasavvuri va metodik ijodkorligini rivojlantiradi.

Mazkur yondashuvning uchinchi didaktik imkoniyati pedagogik qaror qabul qilish kompetentligini rivojlantirishdir. A.K. Markova kasbiy faoliyatning muhim xususiyatlaridan biri mutaxassisning kasbiy vaziyatlarni tahlil qilish va o'z faoliyatini ongli ravishda boshqarish qobiliyati ekanligini ta'kidlaydi [7]. Pedagogik faoliyatda ham o'qituvchi turli vaziyatlarda tezkor va asosli qaror qabul qilishi talab etiladi.

Kombinatorik yondashuvda bo'lajak o'qituvchi avvalo pedagogik muammoni aniqlaydi, so'ng mazkur muammoni hal qilish uchun mavjud metodlar, vositalar va tashkiliy shakllarni tahlil qiladi. Keyingi bosqichda bir nechta metodik kombinatsiyalar ishlab chiqiladi va ular orasidan eng maqbul variant tanlanadi. Shu tariqa pedagogik qaror qabul qilish jarayoni tanlash, taqqoslash, kombinatsiyalash va baholash bosqichlari asosida amalga oshiriladi.

To'rtinchi didaktik imkoniyat integrativ metodik faoliyatni rivojlantirish bilan bog'liq. Boshlang'ich ta'lim o'qituvchisi bir nechta o'quv fanlarini o'qitishi sababli uning kasbiy faoliyatida fanlararo bog'liqlikni ta'minlash muhim ahamiyatga ega. Shulman o'qituvchi bilimlari tizimida fan mazmuni, pedagogik bilim va o'quv dasturi haqidagi bilimlarning o'zaro aloqadorligini ko'rsatadi [5].

Kombinatorik yondashuv orqali turli fanlarning mazmuniy elementlari hamda o'qitish metodlarini o'zaro birlashtirish mumkin. Masalan, ona tili, o'qish savodxonligi va matematika mazmunini muammoli topshiriq, loyiha faoliyati, guruhli ish va raqamli vositalar bilan uyg'unlashtirish natijasida integrativ metodik model yaratiladi. Bunday faoliyat bo'lajak o'qituvchining turli bilim sohalari o'rtasidagi bog'liqlikni ko'ra olish qobiliyatini rivojlantiradi.

Kombinatorik yondashuvning yana bir muhim imkoniyati refleksiv-kreativ kompetentlikni rivojlantirishdan iborat. N.N. Azizxo'jayeva va R.J. Ishmuhamedovlarning pedagogik texnologiyalar va innovatsion ta'limga oid tadqiqotlarida o'qituvchining ijodiy faoliyati, pedagogik vaziyatni yangicha ko'ra olishi hamda o'z faoliyatini tahlil qilishi kasbiy mahoratning muhim tarkibiy qismi sifatida qaraladi [10].

Kombinatorik yondashuv talabaning mavjud metodik tajribani takrorlash bilan cheklanib qolmasdan, turli elementlar asosida yangi pedagogik yechimlarni yaratishini talab qiladi. Talaba qo'llagan metodik kombinatsiyasining samaradorligini tahlil qiladi, uning kuchli va zaif tomonlarini aniqlaydi hamda zarur hollarda yangi variantni ishlab chiqadi. Bu esa refleksiv tahlil va ijodiy fikrlashning o'zaro bog'liq holda rivojlanishiga olib keladi.

Shunday qilib, kombinatorik yondashuv asosida kasbiy-metodik kompetentlikning motivatsion-qadriyatli komponenti bo'lajak o'qituvchining metodik izlanishga qiziqishi va

kasbiy rivojlanishga intilishi orqali namoyon bo'ladi. Kognitiv-metodik komponent pedagogik va metodik bilimlarni egallash bilan belgilanadi. Konstruktiv-loyihaviy komponent dars va pedagogik vaziyatlar uchun metodik konstruksiyalar ishlab chiqish qobiliyatini ifodalaydi. Operatsion-texnologik komponent turli metod va vositalarni amaliyotda qo'llash hamda kombinatsiyalash ko'nikmalarini qamrab oladi. Refleksiv-kreativ komponent esa o'z metodik faoliyatini baholash, tahlil qilish va yangi pedagogik yechimlarni yaratish bilan tavsiflanadi.

Xulosa

Olib borilgan nazariy tahlillar asosida shunday xulosaga kelish mumkinki, bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy-metodik kompetentligini rivojlantirish zamonaviy pedagogik ta'limning muhim strategik yo'nalishlaridan biridir. O'zbekiston Respublikasining ta'lim sohasiga oid qonunlari, Prezident farmonlari va konseptual hujjatlarida ta'lim sifatini oshirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, raqobatbardosh va yuqori malakali pedagog kadrlarni tayyorlash ustuvor vazifa sifatida belgilangan [1–4].

Mazkur talablar bo'lajak o'qituvchini faqat tayyor metodik bilimlarni egallovchi mutaxassis sifatida emas, balki pedagogik vaziyatni tahlil qila oladigan, turli metodik vositalarni tanlaydigan, ularni o'zaro uyg'unlashtiradigan va yangi didaktik yechimlarni yarata oladigan mutaxassis sifatida tayyorlashni taqozo etadi.

Xorijiy olim L.S. Shulmanning pedagogik mazmun bilimlari haqidagi konsepsiyasi o'qituvchining kasbiy tayyorgarligida mazmun va pedagogikaning o'zaro integratsiyasi muhimligini asoslaydi [5]. I.A. Zimnyaya kompetensiyani bilimlarni amaliy faoliyatda qo'llashga tayyorlik bilan bog'laydi [6], A.K. Markova esa kasbiy mahoratni bilim, ko'nikma va shaxsiy sifatlarning yaxlitligi sifatida izohlaydi [7]. Mazkur ilmiy qarashlar kombinatorik yondashuvning nazariy-metodologik asoslarini boyitadi.

Demak, kombinatorik yondashuv bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining kasbiy-metodik kompetentligini rivojlantirishda muhim didaktik imkoniyatlarga ega. Ushbu yondashuv metodik tafakkurning variativligini, konstruktiv-loyihaviy faoliyatni, pedagogik qaror qabul qilish qobiliyatini, integrativ fikrlashni va refleksiv-kreativ kompetentlikni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Natijada bo'lajak o'qituvchi pedagogik faoliyatning maqsad, mazmun, metod, vosita, tashkiliy shakl va baholash kabi elementlarini mustaqil ravishda tanlash, ularni pedagogik vaziyatga mos ravishda kombinatsiyalash hamda yangi metodik konstruksiyalarni yaratish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu sababli kombinatorik yondashuv asosida kasbiy-metodik kompetentlikni rivojlantirish bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining zamonaviy kasbiy faoliyatga tayyorgarligini takomillashtirishning istiqbolli didaktik yo'nalishlaridan biri sifatida baholanishi mumkin.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. 2020-yil 23-sentabr, O'RQ-637-son. [LexUZ — Ta'lim to'g'risida qonun](#)
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-son "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi PF-5712-son "O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Farmoni.
4. O'zbekiston Respublikasida pedagogik ta'lim tizimini takomillashtirishga oid normativ-huquqiy hujjatlar va davlat dasturlari.
5. Shulman L.S. *Those Who Understand: Knowledge Growth in Teaching*. Educational Researcher. 1986. Vol. 15, No. 2. P. 4–14.
6. Zimnyaya I.A. *Klyuchevye kompetensii kak rezultativno-tselevaya osnova kompetentnostnogo podxoda v obrazovanii*. Moskva: Issledovatel'skiy tsentr problem kachestva podgotovki spetsialistov, 2004.